

יציאת מצרים, מכות (4)

לקח פרעה תרופה זו? אלא שחרטומיו באו ואמרו לו: דע לך, האלוקים שלנו, עבודה זרה, כועס עליך כי אינך משעבד מספיק את היהודים, עליך להתעלל בהם באופן מיוחד, כדי לרצות את אלהנו, הלך פרעה ושחט מאה וחמישים תינוקות בבוקר ומאה וחמישים תינוקות בערב. וזהו "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", היינו העבודה זרה של פרעה, שלמענה הוא שחט מאה וחמישים תינוקות בבוקר ומאה וחמישים תינוקות בערב.

- בספר "כרם הצבי" כתב, שמכאן למדנו כמה קשה היתה העבודה במצרים, לקחו ליהודי את בנו הקט, שחטוהו על מנת לרחוץ בדמו, ומה הוא צועק? אין לי כח לעבודה הזאת. עד כדי כך היתה העבודה קשה ומפרכת.

המכות

המכות נועדו כדי לספר בנפלאות ה'

עשר מכות באו על המצריים עד שנשברו ושילחו את בני ישראל מארצם. מדוע נצרכו כל כך הרבה מכות? הלא הקב"ה כל יכול, אין דבר שיפלא ממנו והוא היה יכול לשולח את ישראל ברגע אחד. ה"נועם אלימלך" כתב יסוד גדול: כשתספרו זאת תעוררו אותם הרחמים, וינקום לכם מאויביכם לבל יוכלו להצר לכם כלל. סיפור נסי השי"ת גורם להתעוררות אותם הרחמים, ולפיכך אדם שנמצא בצרה רח"ל, יכול להיושע בישועות גדולות על ידי סיפור נסי השם יתברך. לא רק בצרה גשמית, כי אם גם בצרה רוחנית כך: אדם שמתמודד מבחינת רוחנית, יכול לזכות לישועות גדולות עך ידי הזכרת נסי השי"ת בעשר המכות, שכן המכות לא היכו את המצריים רק בגוף, אלא פגעו גם בכוחות הטומאה שלהם. לפי דברי ה"נועם אלימלך", שסיפור הניסים מעורר את אותם הרחמים, הרי שגם אדם המצוי בצרה רוחנית, יזכה לישועות על ידי הזכרת נסי השי"ת בעשר המכות שהכניעו את הטומאה. רמז לכך מביא הרב משה חליוה מסופי התבות של הפסוק: "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים במ וידעתם כי אני ה' (שם הו-י-ה)", שעולים בגימטריה בדיוק: "תפילה דוד דוד לדור ישבח מעשיך". הדבר בא לרמוז שהמכות נועדו כדי לספר בנפלאות ה', שכן על ידי תפילה והזכרת נסי השי"ת בכל דור ודור זוכים לישועה גמורה הן ברוחניות והן בגשמיות.

ספר "ומתוך האור, יציאת מצרים"

לא להחמיץ הזדמנות

ההתגלות הנוראה שהיתה למשה בסנה, ההבטחות הגדולות שנאמרו שם לכלל ישראל, וכל חלקו של משה רבינו בהנהגת עם ישראל, החלו כולם במעשה אחד של משה רבינו: "אסרה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה". מראהו של הסנה הבווער באש ואינו נאכל גורם לו לסור ממקומו ולגשת לשם לבדוק את הפלא הגדול מקרוב. מהנהגת משה ומתוצאותיה אומר רבי משה סולובייצק זצ"ל, למדנו יסוד גדול: על האדם לתת תשומת לב ולהבחין בהזדמנויות שנותן לו הקב"ה.

במהלך חייו זוכה האדם לרגעים של הזדמנות גדולה, אבל אם אינו שם לב אליהם, הם עלולים לחלוף על פניו בלי כלום. אלמלא היה משה שם לבו לראות את המראה הסנה הבווער וניגש לשם, ותחת זאת היה חולף על פניו בלי התבוננות, היה מפסיד את המחזה הנורא, את השליחות בהנהגת העם, ואת ההבטחות לכלל ישראל שנאמרו לו.

בפרשת ויקרא נאמר: "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו", ה"ויקרא" סתמי הוא, לא נאמר בו שה' הוא הקורא. ללמדנו, שלפעמים קורא הקב"ה לאדם בלי שידע שדבר ה' קורא אליו, ורק אם יעצור ויטה אזנו אל הקריאה, הוא ישמע ויבין שדיבר ה' אליו.

ספר "ומתוך האור, יציאת מצרים"

אנחת בני ישראל, על העבודה

פרעה היה שוחט תינוקות, ועל כך נאנחו ובכו היהודים. אם כך מדוע כתב: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", הן לכאורה בכיים לא היה מן העבודה, אלא על כך שפרעה שוחט את הילדים. נאמרו בזה כמה תירוצים:

- בהגדת "צוף אמרים" באר, ש"מן העבודה" הכוונה לעבודת בית המקדש, שכן בתרגום יהונתן בן עוזיאל כתב שפרעה שחט את הבכורים, ואם כן לא יהיה מי שיעבוד בבית המקדש.
- תירוץ נוסף: הרי עם ישראל היו אמורים לעבוד ארבע מאות שנה, ובפועל לא עבדו אלא מאתיים ועשר שנים. הכיצד? ריבוי האוכלוסין מיעט את הזמן העבודה, אבל אם שוחט ילדים, הרי שיצטרכו לעבוד זמן ממושך יותר, ממילא הם זעקו מן העבודה.
- רבי יעקב קמינצקי זצ"ל באר, שבעצם, מעולם לא שמענו שיש פתרון לריפוי מחלת הצרעת על ידי רחיצת הגוף בדם של תינוקות. מהיכן, אפוא

מכת דם

פרעה לא שת לכו לנעשה בארצו במכת דם משום שבביתו לא נהפכו המים לדם, ולו ולבני ביתו היה מים בשפע. מדוע באמת לא לקה בדם? כי מכת דם היתה כזו, מכה שבתשלום היו יכולים להתגבר עליה. מי ששילם ליהודים כסף, היה לו מים. פרעה בעצמו כבר שילם הרבה כסף לעם היהודי. הוא גידל בביתו במשך עשרים שנה, יש אומרים ארבעים שנה, את משה רבינו והוציא עליו ממון רב, לכן לא הוצרך במכת דם להוציא כסף עבור רכישת מים מהיהודים.

"יחי ראובן הגדה של פסח"

מכת צפרדע

"חרון אפו": לא היה למצריים מקום ללכת שנאמר: "וירא פרעה כי היתה הרוחה", מכלל שאם משה לא היה מתפלל על הצפרדעים שימותו, לא היתה למצריים רווחה, והיה הדבר מיצר להם הרבה. "עברה": היו מקרקרים ולא היו יכולים לישון, וגם לא לדבר זה עם זה.

"וזהם": כשהיו המצריים לשים את הקמח, היו באים הצפרדעים נכנסים לתוך העיסה ואוכלים? בממה, והמצריים היו ממהרים לחמם את התנור כדי לאפות הפת, והצפרדעים נכנסים בתוך התנור ומצננים אותו. "וצרה": היו נכנסים חיים בתוך מעיהם ומקרקרים בגופם כדכתיב: "ובכה ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים" ואמרו חכמים (שמות רבה י.ו), שהיתה מכה זו קשה להם מן הכל.

"משלחת מלאכי רעים": שהיו הצפרדעים מסרסים אותם, וכמו שפרש רש"י, על פי חז"ל, מקרא שכתוב (תהלים עח, מה): "וצפרדע ותשחיתם"

ספר "ומתוך האור, יציאת מצרים"

מכת כינים

רש"י אומר שלושה טעמים, מדוע לא רצה יעקב אבינו להיקבר במצרים: סופו להיות עפרה כנים, ומרחשין תחת גופי, ושאינ מתי חוצה לארץ חיים אלא בצער גילגול מחילות, ושלא יעשוני מצריים עבודה אלילים. לכאורה צריך להבין הטעם הראשון: גם אם עפרה של מצרים יהיה כינים, הרי יעקב אבינו, לא היה נקבר במצרים, היה נקבר בארץ גושן, מושב בני ישראל, מדוע חשש א"כ מפני מכת כינים שתבוא על מצרים? התירוץ הוא כדברי הרמב"ן האומר כי בעת מכת כינים, גם בארץ גושן היו כנים, לכן לא רצה יעקב להקבר אפילו באדמת גושן, כי גם בסופה לרחוש כינים. אך יש להבין מדוע האמת השתנה מכת כינים שהיתה גם בארץ גושן, שלא כמו שאר מכות? אומר על כך רבי חיים קניבסקי שליט"א: בכל המכות האחרות, ראו את יד ה' ב'הפילתי'. בעצם העובדה שהמכות היו רק בארץ מצרים ולא הגיעו לארץ גושן, יכלו המצריים לראות יד ה'. אבל במכת כינים, הרי ראו את יד ה' במכה עצמה,

כדברי החרטומים: "אצבע אלוקים היא", לפיכך לא היה צורך במכת כנים ב'הפילתי'.

"יחי ראובן הגדה של פסח"

הלכה: ברכת שהחיינו על בדיקת חמץ

בה"ט (סי' תלב סק"א): והא דאין מברכין שהחיינו על בדיקת חמץ לפי שהבדיקה היא צורך הרגל סמכינן אומן דרגל וכו'. ובפסקי תשובות (אות ב) כתב: ובאבודרהם כתב הטעם משום שאין בו שמחה כי מצטער על איבוד ממונו, אמנם כיון שמצינו כמה מהראשונים והפוסקים שכותבים שיש לברך שהחיינו, נכון להשיג פרי חדש ויברך עליו קודם ברכת ביעור חמץ ויכוון לפטור הבדיקה. פסקי תשובות חלק ה'

פתגם: אל תהיה צודק, אלא תהיה צדיק

ספר "שמחלה"

חקירה: קרבן ציבור

קרבן ציבור הבא בטומאה אינו נאכל בטומאה, משום שהקרבן טמא, או משום שההקרבה היתה בפסול (אגרות משה אר"ח קדשים ה)

סיפור: אין אומרים

כפרי עם הארץ הוזמן לסדר של פסח בבית אחד מקרוביו בעיר. כשהגיעו לנטילת ידיים ראשונה ברך הכפרי בקול רם: אשר קדשנו במצוותיו וצווננו. כאן סיים ולא המשיך. נתנו בו המסובים עינים תמהות. התנצל הכפרי והסביר: הנה בהגדה שלי נאמר כך מפורש: נוטלים ידיים ואין אומרים על נטילת ידיים. ספר "חד וחלק" חלק ג' (דף ס)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'זות בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי. זרע של קיימא לדינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr